

Hőseire emlékezik Som község

LENKEY TIBOR

8655 Som, Ady Endre utca 64., Hungary, e-mail: lenkeytibor.som@gmail.com

Website: www.lenkeytibor.hu

LENKEY, T.: *Som Village Remembers Its Heroes.*

Abstract: Som is a village located 8 kilometers from the town of Siófok, with a current population of 709. It has been mentioned in written sources since Roman times, and numerous archaeological remains have been found in the area. Situated in the Eastern Outer Somogy Hills, the settlement could not escape the storms of history; along with its growth, it also suffered losses, particularly during various wars. This study presents facts and data from that period, commemorating the heroes who sacrificed their lives for their homeland, their loved ones, and for the peaceful life we enjoy today.

Keywords: Som, szabadságharc, világháború, hősök tisztelete

Bevezetés

Som község a Kelet-Külső-Somogyi-Dombvidéken helyezkedik el, Siófoktól 8 km-re, a 65. Szekszárd felé vezető főút mentén. A Siófok-Kaposvár vasútvonal a községen halad át, itt Som-Nagyberény és Daránypusztá megállóhelyünk van.

A som növény piros, hosszúkás, csonthéjas erdei gyümölcs. Még ma is megtalálható külterületünkön, de a községközpontban, a Községi ház melletti parkolóban és más helyen is. E növény településünk névadója, de a som főnév, növénynévhez csatolt -gy denominális névszóképzővel jött létre a Somogy földrajzi név is! Mindkettő somban bővelkedő helyet jelent, nevünk alapja, s így „településünk egyben Somogy megye névadója.”¹

Som község Somogy megye „Keleti kapuja” is, mert az utazó Baranya és Tolna vármegyékből a 65. főközlekedési úton Som-Simonmajornál lép be. Előbbiek mellett az „utak metszéspontjában” helyezkedik el, mert itt indul a Som-Dég és a Som-Kapoly alsóbbrendű út. Lakott külterülete Som-Daránypusztá és Som-Simonmajor. A község szülöttje Iványi-Grünwald Béla festőművész² (Som, 1867.05.16. a – Bp. 1940.09.24.), aki a nagybányai és a kecskeméti Művésztelep alapítója volt. Munkássága Európa és világ-szerte ismert és elismert. 1930-ban Corvin koszorú kitüntetést kapott más egyéb mellett. A Fiumei úti Sírkert 41/1 parcellájában nyugszik. Életét és munkásságát „Somogyi Érték” címmel ismerték el 2018-ban. Béla István fia jónevű történész volt, aki részletesen feldolgozta Széchenyi Hitel című művét és munkásságát. 1939-től Angliában élt és dolgozott 1965-ben bekövetkezett haláláig. Vele a Grünwaldok ezen ága kihalt.

1. ábra. Som község a térképen

Községünk lakossága 709 fő. Som e néven való első említése 1229-ből származik, de Villa Sum néven a római időktől létezik. A község területén jelentős régészeti feltárások voltak, melynek tárgyai a Kaposvári Rippl-Rónai Vármegyei Hatókörű Városi Múzeumban³ tekinthetők meg.

„Értékes csiszolt kőkori és kora bronzkori leletek kerültek elő a föld mélyéből szeptember 22-én a Daránypusztai Illóolajkutató Kísérleti Gazdaság egyik telepén, Gábor-tanyán. Felszíni silózás közben a földet hányó munkások arra lettek figyelmesek, hogy az ásó különleges cserépdarabokat is előhoz a földből.”⁴

Anyag és módszer

Könyvtárosi, pedagógusi, más vezetői és polgármesteri munkában eltöltött évtizedek során mindig figyelemmel kísértem a Som községgel kapcsolatos híreket, adatokat, melyeket lehetőségemhez képest gyűjtöttem. 2007-ben nyug-

1 Magyar Etimológiai Szótár. Magyar szavak és toldalékok eredete. Főszerkesztő: Zaicz Gábor. Bp. 2006, 658–659.

2 Lenkey 2019b, 1–111.

3 Lenkey 2019d, 29–30.

4 Óskori településre bukkantak Daránypusztán. Somogy Megyei Hírlap, XVI. (1960) 10.04.

díjba mentem, de rendszerváltó polgármesterként tovább vezettem lakóhelyem, Som község Önkormányzatát 2019 őszéig. A gyűjtött adatokban több érdekesség is előkerült. Munkám során összegeztem az elért eredményeket, s ebben fontos helye és szerepe volt a meglévő hagyományaink ápolásának, s ezen belül is neves elődjaink, hőseink emléke kiemelt őrzésének. E törekvéseinkben számíthattunk lakosságunk és több civil szervezet aktív támogatására.

Eredmények

Községünk a szomszédos Tricciana, (ma Ságvár), a Sophianae (Pécs) és Arrabona (Győr) közötti római hadiút mentén van, így ránk is illik a „hadak útján” való kifejezés. A történelem viharai itt sem maradtak nyom nélkül, mert az 1229-ben említett Som község nem a jelenlegi helyén, hanem attól délre 2 km-re, Som és Som-Daránypuszta településrészünk között, a Pusztai dűlőben volt, kutatások bizonyították.

„A Somogy megyei Múzeumok Igazgatóságának megbízásából kiszálltam a Som községhez tartozó Pusztai-dűlőre, régészeti helyszínelés céljából.

Kertai István nagyberényi erdész két hónappal ezelőtt jelentette, hogy mélyszántás után feltehetően középkori falusi településre utaló telepnyomok: balta, kerámia, állati csont, stb. került elő. Említett kiszállásunk során – Kertaival együtt – mintegy 10 holdnyi területet jártunk be a Pusztai-dűlő területén. A gémeskút közelében eredő forrás folyóvizétől délre lévő lankás domboldalon nagyszámú XIV.-XV. századi kerámiát találtunk. (A finom jól iszapolt XV. századi pohár – edénytöredékek mellett, XV. századi pecsételt kerámia, valamint durva házi kerámia került elő.) Az említett dombgerinc keleti részén nagyszámú téglaföredéket (lapos hosszított és vastag széles darabok) találtunk. Az említett téglaföredékek mellett, illetőleg annak közelében embercsont nem került elő. Így valószínűleg egy későközépkori téglaház elszántott nyomait fedezhettük fel.⁵”

Daránypuszta településrészünk az 50-es évektől Illóolaj Kutató Kísérleti Gazdaság volt, híres növénye a levendula, melyből parfüm alapanyag készült és szállították Párizsba, valamint Amerikába is.

Som község az 1848-as forradalom és szabadságharc idején

Somogy megyében a forradalom pesti győzelmének hatására 1848. március 22-én Kaposváron rokonszenvtüntetést tartottak, illetve 23-án a megyegyűlés megalakította az „állandó bizottmányt.” Az 1848. áprilisi törvények eltörölték a jobbágyságot, ami a megyében több mint 10.000 főt érintett és közel még 13.000 úrbéres zsellért. A vármegyében májusban megkezdődött a nemzetőrség szervezése. A legnagyobb gondot a megfelelő vezetők, tisztek kiválasztása okozta, de társult hozzá a fegyverzet beszerzése is. Szemere Bertalan belügyminiszter Csány László személyében teljhatalmú biztost nevezett ki a Dél-Dunántúlra.

1848. szeptemberében Jellasics horvát bán csapatai Zala és Somogy megye területén keresztül vonultak a magyar forradalom leverésére, dűlve, fosztogatva. Gróf Batthyány Lajos miniszterelnök szeptember 13-án népfelkelést hirdetett a Dunántúlra.

Vélhetően ennek hatására szerveződött meg Som községben is a nemzetőrség. A somi népfelkelők nevei. Összesen 37 fő.

Álló Péter	Laki Mihály
Bankó Péter	Magyar Istvány
Bóka János	Maier Istvány
Déltzeg János	Nagy Sándor
I. Domonkos Istvány	Német János
I. Domonkos János	Nóbl Antal
B. Domonkos János	I. Osvát Pál
Gyenes Josef	Pintér Josef
Hetesi János	Ö. Szabatsi György
Horváth Istvány	Szabatsi János
I. Juhász Istvány	Szalai Péter
Kertai János	J. Takáts János
A. Kis János	Ürögi Ferentz
Kis Moizses	Ürögi György
Kis Péter	Ürögi János
Kováts Ferentz	Ürögi Josef
Kováts Mihály	Ürögi Mihály
Kováts Mihály	Ürögi Péter
Varro Mihály	

1848. szeptember 23-án a Zamárdi község melletti erdőkből előtörő népfelkelői csapatok megtámadták Jellasics horvát bán seregét, azoknak nagy veszteséget okozva. Arról nincs írásos emlék, hogy a somi nemzetőrök részt vettek-e ebben a csatában, vagy esetleg máshol. Ettől függetlenül legyünk büszkek arra, hogy a hívó szóra kaszázt, fegyvert ragadtak és készek voltak a haza, a közvetlen lakókörnyezet megvédésére!

A megye területén szeptember 24-én, Szócsény mellett a horvát csapatok utánpótlását támadták meg a nemzetőrök, előbbiekhöz hasonló sikerrel. Szeptember 30-án Lengyeltóti és Szőlősgyőrök között volt csata, jelentős magyar sikerrel. Ezután a megye ellenőrzése a nemzetőrök kezébe került. Az őszi-téli időszak harcoktól mentes volt, de nem tudták kihasználni a kedvező lehetőséget, mivel a hadsereg új somogyi tagokkal való megerősítése nem sikerült.

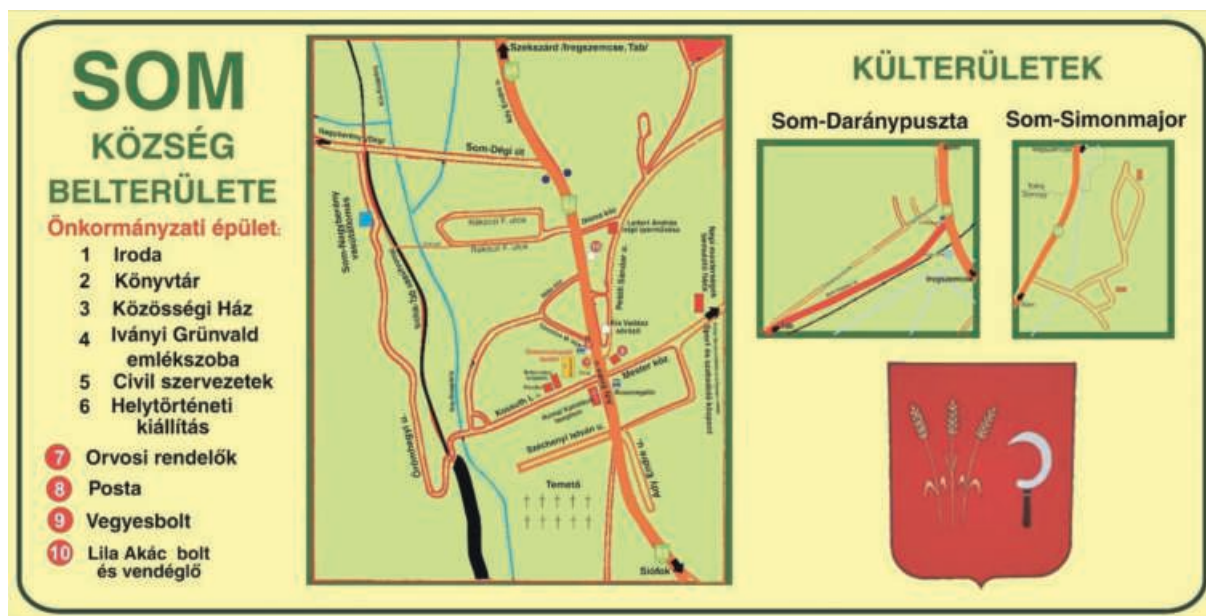
1849 tavaszán Kossuth Lajos Noszlopy Gáspárt bízta meg a Somogy megyei népfelkelés vezetésével. Testvéreivel, Antallal és Berzsenyi Antallal – a költő fiával – sikerült közel 15.000 fős felkelő sereget toborozni, de sikerük nem bizonyult tartósnak, mert az osztrák és orosz túlerő miatt elbuktak, úgy Somogyban, mint az országban.⁶

Nemzetőreink nevét, hazafias kiállítását márványtábla és kopjafa hirdeti a község központjában, az Ady Endre és a Petőfi Sándor utcák találkozásánál. Állította: Som Község Önkormányzata 1998. szeptember 29-én.⁷

5 Somogy Megyei Múzeumok régész muzeológusának dr Magyar Kálmánnak úti jelentése. (I/32/12.sz.2431. Ltsz.)

6 Hermann Róbert: Somogy megye a hadak útján 1848-ban. Somogy folyóirat. 2025.2.12.

7 Lenkey 2019d, 44–48.

2. ábra. Som község településrészei

Az 1914–1918. közötti I. világháborúba 95 somi vult be, melyből 19-en haltak hősi halált. 9 hadiözveggy és 7 hadiárva maradt utánuk. Emléküket a Kossuth utcai református templom előtt álló emlékmű őrzi.⁸

Iregi Lajos	Kovács József
Adorján János	Kis József
Ács Gyula	Kunicz Lajos
Borbély Imre	Mustyák János
A. Gőzse János	Magyar István
Gőzse János	Osváth István
Joó József	Szabacsi János
Ládás István	Szabó János
László József	Szabó István
Szalai József	

Kutatásaim alapján szintén hősi halált halt: Szegi Lajos tizedes (szül. Som 1878 – Nagyikinda 1915.04.24), aki a 17. honvéd gyalogezredben szolgált. Végso temetése Somban 1916.05.14-én volt.⁹

A II. világháborúra való felkészüléskor a somi hadkötelesek elsősorban a megyében lévő alakulatokhoz kerültek behívásra, melyekről álljon itt egy rövid ismertető:

6. gyalogezred:

Ezredparancsnok: Heim Géza ezredes (1937.10. – 1940. 03.01. parancsnok)
 Tarnay Béla ezredes (1940.03.01. – 1942.03. parancsnok)
 Ákosy Károly ezredes (1942.03. – 1942.10. parancsnok)
 Ludányi Antal alezredes (1942. 10. 26 – kinevezve 11.29-től)

3. ábra. Nemzetőr emléktábla és kopjafa

6. I. zászlóalj:

Zászlóaljparancsnok: vitéz Ludányi Antal alezredes
 Századparancsnokok:

- 6/1. puskásszázad: Szócs Pál hadnagy
- 6/2. puskásszázad: Szócs József főhadnagy
- 6/3. puskásszázad: Vadász Ödön hadnagy
- 6/1. géppuskás század: vitéz Bánk László tartalékos főhadnagy

A 6/1. zászlóalj székhelye Kaposvár volt. Személyi állománya: 10 tiszt és 322 fő legénység.

A Kaposvári 10. könnyű tüzérezred a IV. pécsi hadtesthez tartozott és Kaposváron állomásozott. Mozgósítás: 1942. 04. 18-án. Indulás: 1942. 05. 30. – 06. 05.

⁸ Lenkey 2019d, 55–56.

⁹ Forrás: Hadisír nyilvántartó

között Kaposvárról. Galántánál hagyták el az országot. Gomelben és Resicán rakodtak ki, majd Korotoják-Liszki és a Nikolszkojé szakaszt foglalták el a Don mellett. Itt együttműködtek a 6. gyalogezreddel is.¹⁰

Hitler németországi hatalomra jutása, majd európai terjeszkedése miatt a nyugati országokból egyre többen menekültek más országokba, elsősorban a zsidók, illetve a náci eszmékkel nem szimpatizálók. Így volt ez Magyarországon, sőt a Balaton környékén is. Jelentős számban érkeztek lengyel menekültek az országba, a Balatonhoz és környékére.

Idézzünk egy régi egyházi beszámolóból:

„Egyes nyugati országokban az a hír terjedt el, hogy a magyarok rosszul bánnak a menekült lengyelekkel. Ezért a magyar kormány megkérte Angelo Rotta pápai nunciust, látogassa meg a lengyel táborokat, győződjék meg a menekültek kedvező helyzetéről és tegyen tanúságot tapasztalatairól. A nuncius nagy körutat tett. Ennek végén érkezett 1943. április 16-án Tabra, titkárának és dr Antall

József miniszteri tanácsos kíséretében. A lengyel kolónia a főszolgabírói hivatal előtt gyülekezett. Megérkezése után latinul köszöntötte az Érsek Urat kerületünk nevében, ő is latinul válaszolt. Jó ideig elbeszélgetett a lengyelekkel, majd Kenderessy főszolgabíró uzsonnán látott vendégül bennünket. A főszolgabíróval együtt autón csatlakoztunk a magas vendéghez. Somban és Ságváron megálltunk néhány percre az ott lakó kisebb csoportokkal való találkozásra...”

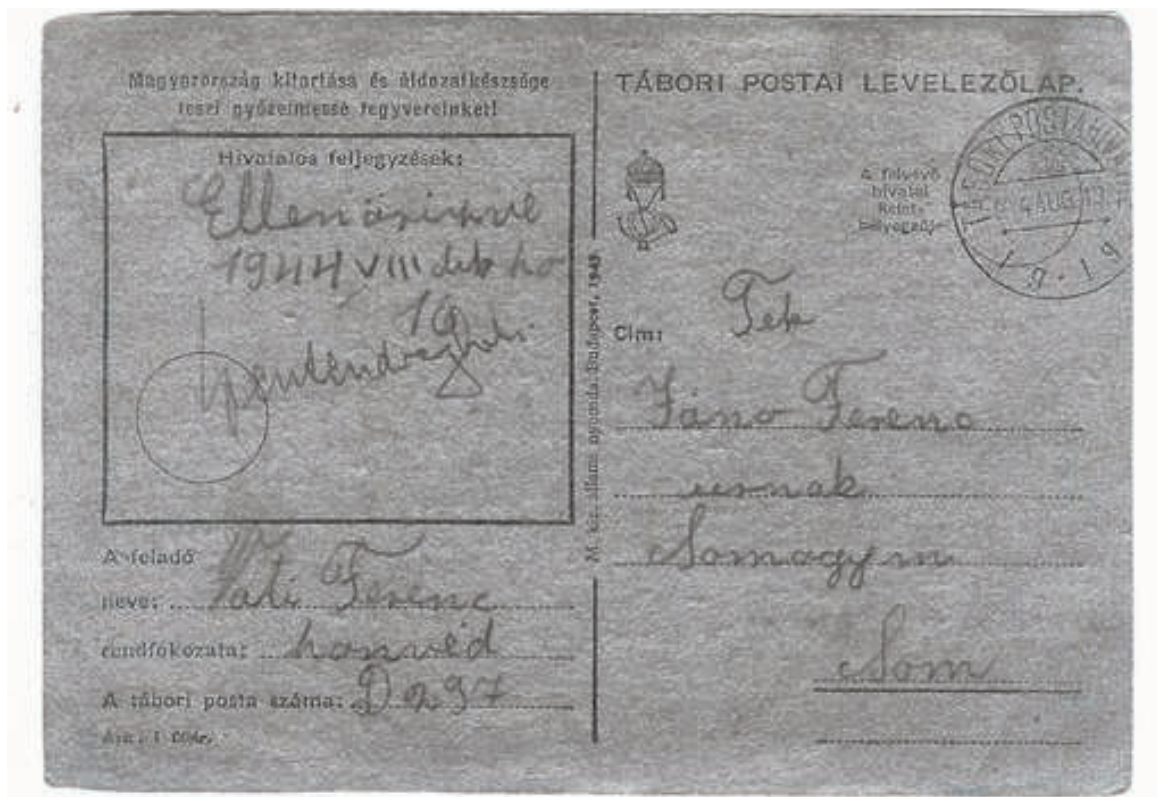
„Angelo Rottának nagy része volt a hitleri zsidóüldözés idején ismételt tiltakozásaival, menlevelek osztogatásával, minden egyéb lehetőség felhasználásával az üldözöttek mentésében. A tabi róm.kat. templomban, az oldalbejárat mellett a lengyelek emléktáblával örökítették meg itt-tartózkodásukat, melyen kereszt, szenteltvíztartó, valamint a lengyel és magyar címer mellett a következő felirat olvasható: LENGYELEK MAGYAROKNAK POLACY WEGROM TAB 1943”¹¹

A II. világháború somi áldozatai

Név	Születési év	Hely	Anyja neve	Alakulat	Rang	Halál ideje	Oka
Almási István	1906	Som	Verebi Zsófia	6. I.	honvéd	1943. 01.03.	eltűnt
Fischer Mór	1869					1944. 07.15.	deportálás
Husztai Sándor	1899		Györe Zsófia			1945. 08.15.	hősi halál
Iregi Ferenc	1903	Som	Iregi Vilma	113.ho. Osz.	honvéd	1943. 02.15.	hősi halál
Jánó Gyula	1915	Som	Iregi Zsuzsanna	6. I.	őrvezető	1944. 10.04.	hősi halál
Juhász József	1909		Kopácsi Vilma			1945. 04.15.	hősi halál
Juhász József	1920	Som	Pálinkás Teréz	10. k. tü.	honvéd	1943. 02.12.	hősi halál
Molnár Lajos	1914	Som	Horváth Katalin	3. I.	honvéd	1944. 07.30.	eltűnt
Nagy József	1905	Som	Kovács Júlia	6. I.	honvéd	1943. 02.15.	eltűnt
Ney Dezső	1900		Mauthner Matild			1945. 04.23.	deportálás
Ney Dezsőné sz. Fischer Margit	1902					1944. 07.15.	deportálás
Proksa Sándor	1918	Som	Moschel Éva	6. I.	honvéd	1943. 01.02.	eltűnt
Sándor József	1920	Som	Király Erzsébet	2. hu. e.	tizedes	1944. 10.08.	eltűnt
Süveggyártó János	1906.		Mózer Erzsébet		honvéd	1944. 11.15.	hősi halál
Vati Ferenc	1922	Som	Kovács Erzsébet	6. I.	honvéd	1945. 03.17.	hadifogság

¹⁰ Szabó Péter: Don kanyar. Zrínyi Kiadó. Budapest. 1994, 56–66.

¹¹ Huchthausen Lajos Kiliti-Ságvári esperes-plébános (1900–1998) beszámolója nyomán dr. Takács Lajos: A tabi római katolikus plébánia újjászervezése. Tabi Kilátó 2000-2001, 11.

4. ábra. Tábori postai levelezőlap

5. ábra. Világháborús hősi emlékmű

Mi somiak, a XX. század második nagy világhégésében is büszkéek lehetünk, mert emberségből, segítségnyújtásból jelesre vizsgáztunk: befogadtuk lengyel testvéreinket, de rajtuk kívül több magyar menekült is volt falunkban, elsősorban Siófokról.

Az elesettek száma 15 fő: 10 katona, 5 polgári személy, melyből 3 személy zsidó vallású volt. (Utóbbi 3 főt deportáltak és nem tértek vissza).¹²

Bati Ferenc a 6.l. zászlóalj p.c.t.á. szakaszánál teljesített szolgálatot. Szüleinek írt tábori levelezőlapjaiból egyet közreadok. A lapokon szerepel az alakulat száma, míg édesanyját, született Kovács Erzsébetet magam is jól ismertem.¹³

Alakulatának tábori posta száma: D 297.

Az emlékművön szereplő elesettek neve¹⁴:

Groszman István Huszti Ferenc Nagy József Proksa Sándor
Gőzse Lajos Iregi Ferenc Ney Dezső Sándor József
Gyenis Béla Jánó Gyula Ney Dezsőné Tóttó János
Husztai Sándor Kuszovszky Imre Ney Piroska Vati Ferenc

A Som környéki harcokban is többen elesetek, s bár nem itt születtek, de végső nyughelyük községünkben van. A katolikus templom kertjében helyezték nyugalomra Pakó Károly honvédet 1944.12.03-án. Ekkor esett el a 65. főközkedési út 65 km szelvényénél nyugvó még 2 magyar honvéd. Őket háromjukat vitték a Fiumei úti Sírkertbe 2024 májusában.

Mások a somi Temetőben nyugszanak, valamennyien 1944. december 3-án, a német csapatok távozásakor, a szovjet alakulatokkal vívott küzdelemben estek el. Az akkori zavaros idők miatt ideiglenesen a halál helyén lettek elhanatolva, míg újratemetésük 1945. május 13-án történt¹⁵:

- KOVÁCS GYULA (Kiskunlacházi lakos, honvéd, földműves, 37 éves, a Som-Pöszei völgyben lőtték le, református vallású, temette Pendli István plébános)
- KREBSZ MÁRTON (Bakonyoszlópi lakos, őrzető, 25 éves, a Som-Pöszei völgyben lőtték le, római katolikus vallású, temette Szabó Imre református lelkész)
- MENTES ANDRÁS (zászlós, a Som-Pöszei völgyben lőtték le, temette Szabó Imre református lelkész)
- PERNYÉZ ISTVÁN (Szegedi lakos, hadnagy, 46 éves, a Som-Pöszei völgyben lőtték le, római katolikus, temette Pendli István plébános)
- RIEMER ISTVÁN (Ráckevei lakos, honvéd, csizmadia, 37 éves, római katolikus, a Som-Pöszei völgyben lőtték le, temette Pendli István plébános)
- TÓTH LAJOS ENDRE (Abonyi lakos, szakaszvezető, kereskedő, 25 éves, a Som-Pöszei völgyben lőtték le, római katolikus temette Pendli István plébános)

12 Preksa Sándor nevét helyesen Proksa Sándorra javítottam az élő rokoni kérésére. A fellelhető írásos anyagokban több jelentős tévedés is van, amit a még élő hozzátartozók elmondása alapján módosítottam: Bati (Boti) Ferenc neve helyesen: Vati Ferenc (János Lajos és János József somi lakosok féltestvére).

13 Ezen utóbbi két adat – az alakulat megnevezése és Édesanyja neve – nem szerepel a háborús nyilvántartásokban, illetve családi neve is tévesen, amit javítottam.

14 Lenkey 2019d, 60–64.

15 Nagyberényi Római Katolikus Plébánia halotti anyakönyvi iratai, 1945.

1945. május 21-én:

- HANKÓ SÁNDOR (Szegedi lakos, őrzető, villanyszerelő, 25 éves, a Som-Pöszei völgyben lőtték le, római katolikus, temette Pendli István plébános)
- STRASZBURGER WALTER (Drezdai lakos, gránátos, vasúti munkás, 33 éves, Som-Daránypusztánál lőtték le, evangélikus, temette Szabó Imre református lelkész)

Emléküknek tisztelegve Som község önkormányzata 2006. május 13-án sírjaik felett kopjafát állított, amit felszentelt és megáldott a katolikus és református lelkész. Az eseményen részt vett a néhai Pernyéz István hadnagy fia, dr. Pernyéz István nyugdíjas közgazdász és felesége. Az adatokat Varga Lajosné alpolgármester gyűjtötte, a kopjafa anyagát Bácsi István és felesége, Bácsi Istvánné képviselő biztosították, a faragást Varga Lajos készítette. Sajnos, már 2013 óta dr. Pernyéz István úr is a kopjafa tövében alussza örök álmát.¹⁶

A katolikus templom kertjében 2, míg a temetőben 9 elesett orosz katona fekszik. Sírjaikat folyamatosan rendszerben tartottuk, gondozzuk.

A II. világháború somogyi harcai során a környező településekről a német csapatok az alábbi időpontokban vonultak ki: 1944. december 3-án: Nagyberényből, Siójutról; december 4-én: Nyimből és Ságvárról; december 5-én: Ádándról; a legkésőbb, 1945. február 8-án Siófokról és Balatonszabadiból. Az utóbbi két település esetében a német csapatok az ún. „Margit-vonal” mögött foglaltak állást, s nehezítették meg a szovjet alakulatok előrenyomulását (a front hullámmozott ide-oda).

Somból 1944. december 3-án távoztak a német csapatok, s ekkor estek el a felsorolt katonák is.

Községünk régi hagyományokat ápoló – benne a forradalom és szabadságharc, valamint a két világháború hőseinek emlékét őrző – tevékenysége, valamint új, haladó hagyományok megteremtéséért a Somogy Megyei Értéktár Bizottságtól 2018-ban „Somogyi Érték”¹⁷ címet kapott.

Megvitatás és összefoglaló

Az a cél vezetett, hogy az 1848/49 évi magyar forradalom és szabadságharc, valamint a két világháború általam kutatót és megismert Som községi hősei előtt méltó módon lehessen tisztelegni, illetve példájukat, emléküket e kis Kelet-Külső-Somogyi településen kívül mások is megismerjék. Községünk a Balaton és a Sió csatorna közelsége miatt kevésbé szenvedte meg a harcokat, mert területünkön könnyen átvonultak, földrajzi, tereptani akadályok nem voltak. Ennek ellenére az ország más részeiből és még Lengyelországból is fogadtunk menekülteket, ezt jeleztem is a tanulmányban. Előbbiek ellenére többen elesetek a község bel- és külterületén, így a végtisztesség megadása úgy a magyar, mint az orosz katonák tekintetében akkori lakóinkra hárult. Az elmúlt évtizedek alatt sírjaik megfelelően gondozva voltak. 2024 májusában három fő II. világháborús magyar honvédot exhumáltak, újratemetésük a Fiumei úti Sírkert 52. parcellájában őszszel megtörtént. Nyugodjanak békében!

16 A képen a kerítés mellett, jobbról a harmadik, szemüveges úr.

17 Lenkey 2019a, 435., 441–443.

6. ábra. II. világháborús kopjafa a somi temetőben

7. ábra. 65 főút menti katonáink sírja

8. ábra. Elismerés a hagyományápolásért Som községnek

Köszönetnyilvánítás

Családomnak, kifejezetten Sziveg Annának a fordítást és Sziveg Ákosnak a fényképeket köszönöm, melyek nélkülözhetetlenek voltak tanulmányom elkészítéséhez.

Ti, akik életet adtatok nekünk,
 Ti, akik fogtátok féltőn kezünk,
 Ti, akik azóta elmentetek
 Ti, akikre mi büszkék vagyunk,
 Mi, akik benneteket őseinknek és
 hőseinknek tekintünk,
 aludjátok békén örök álmotok,
 Mi soha nem feledünk.
 (Lenkey Tibor: Hőseink és őseink¹⁸)

Irodalom

- Hermann, R. Somogy megye a hadak útján 1848-ban. Somogy folyóirat. 2025.2.
- LENKEY, T. 2019A: Ahogy elkezdődött (Egy polgármester visszaemlékezései). Som, 2019.
- LENKEY, T. 2019B: Iványi-Grünwald Béla. Som, 2019.
- LENKEY, T. 2019C: kutatási anyagai, kéziratok. Som, 2019.
- LENKEY, T. 2019D: Som község története. Som, 2019.
- LENKEY, T. 2019E: Lenkey család honlapja. (Online) Som, 2019.11.14. <https://www.lenkeytibor.hu/>
- MAGYAR Etimológiai Szótár. Magyar szavak és toldalékok eredete. Főszerkesztő: Zaicz Gábor. Budapest, 2006.
- NAGYBERÉNYI Római Katolikus Plébánia halotti anyakönyvi nyilvántartása, 1945.
- Somogy Megyei Hírlap, XVI. 1960.10.04.
- Somogy Megyei Múzeumok régész múzeológusának dr Magyar Kálmánnak úti jelentése. (I/32/12. sz.2431. Ltsz.)
- Szabó, P. 1994.: Don kanyar. Zrínyi Kiadó. Budapest. 1994.
- TAKÁCS, L. 2001: A tabi római katolikus plébánia újjászervezése. Tab, 2000–2001.

18 Lenkey 2019e <https://www.lenkeytibor.hu/> versei